

Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 23 : De Paride

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[80\] : De Paride](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VI

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - VI, 23 : De Paride](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VI

[Mythologie, Paris, 1627 - VI, 24 : De Pâris](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VI

[Mythologie, Lyon, 1612 - VI, 23 : De Paris](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Francfort, 1581 - VI, 23 : De Paride, 1581

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 01/12/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/5998>

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 662-671

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Paris](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

cum recedente sole per signiferum circulum aliquando cessauisset arctus, facta est magna imbrum ac tonitruum copia, cum per calorem imbres coire non possent. tum fulmina frequentia ceciderunt, quare Iupiter fulminibus Typhonem primum in Ægyptum fugauit, & in loca calidiora ad meridiem: deinde sub Ætnam detrussit. Quidam Typhonem hominem fuisse ferocem & strenuum arbitrati sunt, qui Iouem de regno collecta magna exulum & inuidorum manu conatus sit deicere, quare ob potentiam illi tantum corpus tribuunt, quod inflammavit nonnullos aduersus Iouem persuadendo, dictus fuit ignem ex ore spirare solitus, & neruos Ioui concidisse. Hos illi furatus est Mercurius, ac Ioui reddidit, quoniam Iouis oratione postea reconciliati sunt animi illorum, qui à Ioue descuerant. Alij rursus ad reuocandos animos ab ambitione fabulam hanc retorserunt, qui cum significare velint illam pessimam omnium propè vitiorum esse: & filiam Erebi, & ignem ex ore efflare dixerunt. Hæc aduersus Iouem insurgit, quoniam nulla est religionis, nulla humanitatis, nulla iustitiæ cura, ubi pullularit ambitionis furor. Quæ cum multa habeat capita, multos modos, multas sollicitudines, multas molestias eius significarunt. Hunc Typhonem, siue hanc ambitionem, huc illuc fugientem Iupiter tandem opprimit ac labefactat, quia etsi cupiditas aliquandiu rationi sapientiæque resistit, tamen ab illa denique vincitur. neque quispiam est sapiens, quin rationi demum obtemperet, etsi cupiditate aliquantulum exagitetur. at nunc de Paride dicamus.

De Paride. CAP. XXIII

NON imperitè sanè, neque inutiliter, sed ad demonstrandam humanæ vitæ leuitatem, illa quæ de Paride Priami & Hecubæ filio tradita sunt, quod Palladem, & Venerem, & Iunonem de forma contententes iudicauit, memoriæ prodita sunt ab antiquis. Atque ut rem altius repetam, dicunt prægnantem Hecubam somniasse se facem ardentis ignis, quæ vniuersam Asiam inflammaret, peperisse: cui ariolos percutanti responsum fuit, futurum ut infans, quem in utero gestabat, esset causa excidij suæ patriæ. quam rem ita attigit Ouidius in epistola Paridis ad Helenam:

Ille

*Ulla sibi ingentem Visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere Ventre facem.
Terra consurgit, metuendaque noctis opaca
Visa seni Priamo, Satibus ille, refert.
Arsum Paris Gates canit Ilion igni.*

Idcirco cum natus fuisset infans, illum Priamus Archelao exponendum feris dedit, quem etiam expositum per dies quinque vixit lac luxisse memorant. at curauit, ut alij tradiderunt, Hecuba ut à pastoribus in Ida monte nutiretur: nec defuerunt qui dixerunt ab eodem Archelao illum ut filium fuisse educatum. Sed enim quis ea quæ certo Dei instituto decreta stabilita sunt cui tauerit? nam & Thyestes à filia Pelopeia filium Ægisthum feris exponi iusserat, quod cum oraculum multorum malorum autorem fore monuisset, sed tamen à pastore inuentus in syluis, & à capris nutritus, unde nomen accepit, Atreum & Agamemnonem trucidauit. neque seruauit Troiam quod eiectus fuerit Paris, neque Saturnus Iouem deuitare potuit, quamuis antè fuerint ab oraculis moniti, si ita diuinitus erat statutum. Hic cum adoleuisset, magnam sibi iustitiæ & æquitatis gloriam comparauit: atque cum regia armenta latrones ac piratæ aliquando furati fuissent, eaque abigerent, illos armis insecutus vnà cum cæteris regis pastoribus armenta recuperauit cæsis piratis, unde Alexander dictus fuit, ut ipse de se ipso testatur in epistola apud Ouidium:

*Pene puer casis abducta armenta recepi
Hostibus, & causam nominis inde tuli.*

Deinde cum in Agonalibus ludis fortissimus apparuisset, quæ per id temporis apud Romam locum agebantur, à Priamo denique cognitus fuit, & in regiam receptus. Accidisse verò fabulantur iis temporibus, quibus adhuc puer Paris erat inter pastores, ut Dij omnes conuocati ad nuptias Thetidis & Pelei accesserint, præter Discordiam, quam nemo inuitarat. Id illa grauius ferens, pomum elegantissimum & pulcherrimum aurum cum inscriptione per ostium immisit, PULCHRIOR ACCIPIAT. id suscepit Mercurius ac legit, ut testatur Lucianus in dialogo Panopes & Galat. Tum multis Deabus id potentibus magna discordia & contentio orta est inter tres Deas cæteris his cedentibus. ac Iupiter iussit ad æquissimum, ut tum habebatur, Paridem iudicium id deferri. Scripsit Strabo

super quo Agamemnon iuravit se non attigisse Briseidam in mare a Talchybio fuisse deiectum ex antiquorum sacrorum ritu, ut patet ex his, lib. 7. Iliad.

αἰδέεσθαι τὴν δὲ ἐπὶ ἑρκεν, ἡμοῖσι τοῖς ἀλγεῖσιν
πολλὰ μάλ', ὅσα διδύσειν ὅτι σφ' ἀλίπηται ἑμόσας.
ἦ, καὶ ἀπὸ στόμαχος ἔπειτα τὰ μενέει χαλκῶ.
τὸν μὲν ταλθύβιος πολὺν ἄλως ἐς μέγα λαῖμα
ρίψ' ἐπιδήσας, βόειν ἰχθύσιν.

*Si quid periit, caelestia numina tradant
Quot mala suenerunt periuria tradere pravi.
Sic ait, & stomachum porci ferro inde cecidit,
Quem mox Talchybius iussu porricere in undam
Est mari incans, pergratam piscibus escam.*

Plutarchus in Cicerone & Publicola logè diuersam rationem coniuratos seruasse inquit apud Romanos, quippe hominem trucidasse, omnesq; cōiuratos magno & horrendo iuramento adactos sanguinē libasse, & exta gustauisse. Æschylus in actu Septem ad Thebas inscripto, demonstrat illam fuisse consuetudinem propriam coniurationum, ut omnes coniurati sanguinem victimæ illa de causa cæsx attingerent, ut est in his:

ἀνδρες γὰρ ἐπὶ τῷ εὐρύοι λοχαγῷ,
ταυροσφαγεῦντες ἐς μελάνδιν σάκος,
καὶ θύγοντες χερσὶν ταυρὶ φόνον,
ἄρῳ, ἐνὺν, καὶ φιλαίματον φόβον
ὥρκοι μὲν ἦ πόλις κατὰ σκῆψαν
θίντες λαπαρὰν ἄσπεκτον μέγαν ῥῖον,
ἢ γλυθάνοντες τήνδ' ἐφυράσαν φόνον
*Centuriones strenui septem viri
Taurum immolarunt, inque scutum sanguinem
Tauri legentes attigere dexteris,
Martemque intrare, Bellonam, & simul
Gravem Pavorem, vel cruore mox suo
Terram rigare, funditus vel sternere
Vrbem ac populari si sati ex Agenore.*

Apud antiquos fuit etiā in more positum, ut iurantes massam ferri ignitam manibus sustinerent, rogarentque Deos ac precarentur ut illud iuramentum stabile firmumq; esset, donec illa in aquis supernataret, quam mox in profundum deiecebāt, ut in his testatur Callimachus:

Θαλασσιών μὴ χρεῖται μὴν μῆλας ἀν' ἄλ' ἢ μύδρον.
Phocensis donec perstabit in aquore massa.

Et Sophocles in Antigone:

ἤμιν δ' ἔτι μοι καὶ μύδρετ' αἶψ' ἔν' χροῖν,
 καὶ πῦρ δ' ἔσπ' ἔν, καὶ τοὺς ὀρκωμοτὲν.

Prompti manu tenere massam ferream

Et armis incensam, per ignem incedere, ac iurare.

Nā censebāt eos qui optimē & innocenter iurarēt, illafos & i- 173

gniti ferri massas sustinere, & supra ignē impune incedere. atq;
 alius in fœderationibus, alius in coniurationibus, alius in iura-
 mentis omnino ritus seruabatur. Deinde accidit vt Paris cū vi-
 ginti triremibus legatus, missusq; ad repetendā Hesionem, quā
 Telamon occiso patre eius Lacedæmone rapuerat, nauigari-
 qui a Menelao in hospitium perbenignē acceptus est, cui Helenę
 nuptie cōtigerant. Verum cū re infecta redire oporteret, ille
 neglecto iure hospitij, & Menelai amicitia dicitur illā meretri-
 culam Helenam cū magna nummorum, regiaq; supellestilis
 copiis abstulisse, vt scripsit autor Cypriorū carminum, & He-
 rodonus in Euterpe. Idem tamen in Clio non ad repetendā He-
 sionē Alexandrū nauigasse inquit, sed exemplis superiorū tem-
 porum inuitatum, quod Io Græcis Ægyptij, Græci Ægyptijs
 Europam, & Medeam Colchis impune rapuissent, quas repe-
 tentibus non reddiderunt, eò cōsulto ad rapiendam Helenam
 nauigasse: quod innuit Ouidius in his carminibus:

Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces;

Tuta tamen bello Bistonis ora fuit.

Phasida puppe noua vexit Pagasam Iason;

Lasa nec est Colcha Thessala terra manu.

Te quoq; qui rapuit, rapuit Minosida Theseu;

Nulla tamen Minos Cretas ad arma ducat.

& paulo antè,

Nec Venis Gratas veluti speculator ad urbes;

Oppida sunt regni diuitiora mei.

Te pete, quam pepigit lecto Venus aurea nostro.

Te prius optans, quàm mihi nota foret.

Sic enim fit plerunq; vt impunitas peccatorū sit pro exemplo
 & incitamento ad cætera flagitia suscipienda. At Diognetus in
 rebus Smyrnxæ non legatum iuisse Alexandrum inquit, ne-
 que comotum fuisse superiorum exemplis, sed Veneris
monitu, cuius etiam consilio Harmonidas, vel (vt placuit Au-

*Redit iterum ad Hi-
 storiam & Hælium
 nupti.*

drata) Phereclus nauem illi fabricauit, illuc concessisse scribit, quam ubi primum Alexander vidisset, in eius desiderium incidisse memorat. Alij dixerunt raptam fuisse Helenam à Paride, cum inter Bacchas in litore maris Ino sacrificaret, quam deportauit in Ægyptum, atque ibi primum cum illa congressus sit. Fama est igitur Paridem cum hac in Ægyptum nauigasse, quia timebat ne se Menelaus cum Lacedæmoniorum classe insequeretur: atque cum eò appulisset, ad Canopicum Nili ostium templum Herculis in litore inuenit, in quod siquis seruis cum quibusdam ceremonijs confugisset, à nemine violati fas erat. eo in loco Alexandri facinus seruis ad sacerdotes deferentibus grauitè tulerunt primum iniquitatem iniuriæ, qua Menelaum affecerat: deinde legatione Memphim ad Proteum de illa re missa, iussi sunt serui Alexandrum ut iniqua conatum comprehendere, & ad Proteum adducere. Hunc conuiuijs insectatus Proteus incolumem quidem dimisit cum socijs, at uxorem Menelai, & diuitias apud se retinuit usque ad Menelai aduentum, iussitque intra triduum Alexandrum abesse ex vniuerso Ægyptiorum agro. Sunt qui dicant hinc Alexandrum nulla re sibi ablata Troiam confugisse, inter quos fuit Duris Samius: alij cum idolo Helenæ in patriam reuertisse aiunt, ut sensit Euripides. Neque defuerunt sanè qui Alexandrum statim in patriam rectà rediisse memorent, legationesque Græcorum ad res repetendas missas neque auditas quidem fuisse à Troianis. Fama est semel tantum in agro Atheniensium Alexandrum cum Helena congressum fuisse, cum tamen Bunichus, & Corythus, & Aganus, & Idæus nati fuisse dicantur ex Helena & Paride. Alij dicunt in Cranae, quæ vna est Sporadum, Paridem congressum fuisse, quæ insula postmodo Helene ab illa vocata fuit. atque cum Paris ab inuita, & propè per vim extorsisset, quam iam pœnituerat maritum reliquisse, dicitur ex eius lacrymis nata esse herba Helenium vocata: quæ si in vino bibatur à mulieribus, creditur Venerem excitare, & inducere hilaritatem, ut scripsit Alexander Cornelius in rebus Phrygijs. Et quamuis virgo à Theseo restituta dicatur Helena suis fratribus, non defuerunt qui Hermionem eius & Thesei filiam putarint, & ut credidit Duris, Iphigeniam. Huic præterea Nicolstratū nonnulli, & Ephiolam, & Menelaum filios tribuerunt.

Sed quoniam sceleratæ vitæ finis rarò felix esse consuevit,
fama

fama est Helenam denique mortuo Menelao à Nicostrato & Megapenthe filijs è domo ob superiorem vitæ turpitudinem eiectam sese Rhodum ad cognatam suam Polyxo vxorē Tlepolemi contulisse, quæ per id tempus illi insulæ imperabat. venim quia Tlepolemus adulterij Helenæ causa in bello Troiano occisus fuisset, eam cadem mariti sui vleisci cupiens in Helenam se lauātem ancillas cum furiarum ornatu immisit, quæ illam comprehensam, & arbori infelici suspensam laqueo demum necarūt, vt scriptum fuit à Pausania in rebus Laconicis. Sic & ipse Alexander postea imbellis & perniciosus patriæ suæ ciuis extitit, vt demonstrauit Hom. lib. 3. Iliad. Hic, vt prædictum fuerat à coniectoris, vniuersæ Græciæ arma in se suosque ciues concitauit, hic patriam suam, regnumque potentissimum & antiquissimū Asiæ, propter libidinem funditus euerit. hic denique è Lemno insula accitus trucidatur: quæ omnia calamitatum genera sibi prædicta fuisse à Nereo testatur Horat. lib. 1. Carminum. Hæc partim historicè, partim fabulosè narrantur, quæ de Paride memoriæ sunt prodita.

¶ Hanc fabulam confictam fuisse de generatione rerum naturalium antiqui nonnulli sunt cōmentum: nam Pelei & Thetidis nuptiæ quid aliud significare possunt, quàm ex aquæ terreque mistione adiuuante calore omnia naturalia corpora procreari? Est enim πῶλός cœnum, ac limus; Thetis verò aqua, vt dicitur postea. Ad horum duorum mistionem, tanquā ad nuptias, omnes Dij conuenerunt; quoniam nihil è solā materia sine artifice confici potest. Siue enim mortales brutorum, siue immortales hominum animæ sint corporibus inferēdæ, cum imperēt omnino etiam in brutis quodammodo corporibus, ex nobiliore quodam loco quàm sint ipsa elementa, ipsas ducere par est. siue enim ex aere, siue ex igne, siue è cœlestib. corporibus anima mortalium deducatur, siue ex his omnibus; siue sit harmonia quædam ex æquabilitate temperamētorum, siue his omnibus nobilius quiddam, at ignotum: omnino illam à Dijs omnibus concedi corporibus dixerunt, & è singulis cœlestibus virtutibus proprias quasdam vires assumere. Inde dicti sunt omnes Dij ad nuptias Pelei & Thetidis conuenisse. Hinc abfuit Discordia sola ex omnibus Dijs, quia nisi per amicitiam res conseruari non possunt, quæ etiā quanto magis inter se conueniunt temperamenta, tanto magis vigēt ac florēt.

Cum verò Discordia, viriumq; naturalium inæqualitas accesserit, tunc non solum temperamentum perit, sed etiā tota compositio labefactatur: vt enim amicitia generationis, ita discordia & litigium principium corruptionis est. Quid aliud ad naturam pertinens in his contineatur, non video, quare ad mores reliqua pars spectat huiusce fabulæ. Hanc eandem fortunam ciuitates, & imperia, & nationes experiuntur, quam etiam singula naturalia corpora, quæ per discordiam funditus euertuntur. Est autem inter has tres Deas semper ferè discordia, & contentio, Palladem, Iunonem, Venerem: quippe cum molestum appareat ciuitatibus id quod plerunque accidit; vt imperiti & stulti & peritis & sapientibus dominantur; vt inopes opulentis, inter quos naturalis est propè discordia; vt libidinosi & impuri viris bonis & temperantibus imperent. nam, vt res omnes hæc vni adsint, vt idem sapiens sit scilicet, & temperans, & opulentus, est vna rerum omnium quàm difficillima. quod si contigerit, nemo illius imperiū feret inuitus. Quod autem non vera, sed ficta sint quæ de iudicio Paridis tradita sunt, vel muliercula illa non credit apud Ouidium, quæ ita inquit:

Credere vix equidem cælestia numina possum

Arbitrio formam supposuisse tuo.

Vt igitur ad imperatorias virtutes homines regnaturos inflamarent antiqui, hanc fabulam confinxerunt: per quam temperantem esse & sapientem & fortunatum illum oportere dixerunt, qui sit cæteris hominibus dominaturus: quippe cum Paris spreta sapientia ac opibus per lasciuiam imperium perdiderit, quod sine illarum Dearum ope conseruari minime poterat. Nam cum alij alio studio magis oblectentur, illa animi appetentia Paris à quibusdā dicta est. Huic Deæ illæ datæ sunt iudiciæ, atq; omnes dignæ, quæ vinceret, videbantur, quamuis Iuno regnum, sapientiam Pallas, pulcherrimam mulierem Venus adptomitteret, vt victoriam ex eo certamine reportaret. Verum quis sanæ mentis pro potentia, magistratibus, honoribus scortum fœdissimum elegerit? aut quis pro sapientia diuinissimo Deorum munere libidinem, nisi imputus, complectatur? aut qui id fecerit, quo pacto non & sceleratus & perniciosus patriæ suæ ciuis alitur? quod hospitium non hic violare poterit? at cui non datum est hoc iudicium? nemo nostrum est per Deos immortales qui Paridem suo iudicio non damnet:

damnet: nemo propè rursus est, qui tã turpe Paridis iudicium, non imitetur. Hac proposita Paridis turpitudine fecerunt antiqui, vt nos ipsos dementiæ condemnaremus: est enim Venus, quam tanti fecit Paris, nihil aliud, quàm dementia, vt nomen ipsum significat, sicut testatur Euripides in Troadibus his versibus:

τὰ μῦθ' ἅπαντ' ἐς ἴν' Ἀφροδίτην ὁροῦσι.

καὶ τὸν μὲν ὁρθῶς ἀφροσύνης ἀρχὴ θύει.

Vbiq; stulta sunt Venno mortalibus,

Recteque nomen cepit à dementia.

Præclare sanè factum est ab ipsa natura, vt breue tempus libidini iniunxerit: nam si amplius spatium sit voluptatibus iniunctum, crudelissimos, & maxime omnium beluarum furiosos homines experiremur. Ac de Paride satis, nunc de Actæone dicamus.

De Actæone.

CAP. XXIII.

NEQVE leue sanè supplicium Actæonem subijsse memorant, quòd nudam Dianam intueri ausus sit: tantum honorem Dijs immortalibus deberi significabāt. Fuit hic, vt scripsit Zetes hist. 61. chil. 6. Autonoes Cadmi, & Aristæi filius: qui cum mirum in modum venatione delectaretur, vt pote à Chirone educatus, vt ait Apollodorus libro secundo, fertur super saxo quodam defessus dormire solitus, quod fuit non procul à Megaris Platæam contendentibus, quod etiam Actæonis saxum vocatum fuit. Scripsit Pausanias in Bœoticis Actæonem in fonte illi saxo proximo se lauante Dianam vidisse, quod illa molestè ferens, rabiem canibus Actæonis immisit, vt illum laniarent. Eam fabulam multis verbis complexus est Ouidius lib. 3. Metamorph. qui non super saxo illum dormire solitum scribit, sed in spelunca quadam fonti illi propinqua. Illa de causa dictus est fuisse in ceruum conuersus, & à suis canibus in Cithætone laniatus, quos multos assiduè in feras nutrebat, vt significauit Eurip. in Bacchis hoc pacto:

ὄρεται τὸν Ἀκταίωνος ἀθλίων μόνον,

ἐν αἰμύσειον σκύλακι, ὅς ἐστι φάτο,

διηπαρέσθαιτο κρέσσον' ἐν κυνηγίαις.

Num cernis Actæonis improbam necem?

Canes voraces, ille quas nutruerat,

Nam dilaniare optimum venatibus.